

Epidemiološke ocene demence v Sloveniji

Mercedes Lovrečič in Barbara Lovrečič

Nacionalni inštitut za javno zdravje, Trubarjeva cesta 2, 1000 Ljubljana

Ocena prevalence demence je v vsaki državi težek izziv. Pri pregledu literature smo zasledili več ocen prevalences demence v Sloveniji, ki so jih pripravili tuji avtorji. Ocene so se gibale od najnižje 22.822 oziroma 25.380 primerov demence za leto 2006, do najvišje 43.038 za leto 2019, leta 2012 pa smo po ocenah tujih avtorjev imeli 32.035 in leta 2018 34.137 primerov demence (1, 2, 3, 4, 5).

V letu 2019 smo v Sloveniji opravili prve ocene prevalences demence na osnovi podatkov slovenske populacije in v skladu z metodologijo, ki je primerljiva z evropskimi ocenami prevalences. Po takratnih izračunih smo v Sloveniji imeli 28.114 primerov demence pri osebah, starih 65 let in več, od tega 20.648 žensk in 7.466 moških. V letu 2030, bi po takratnih izračunih upravičeno pričakovali 37.499 primerov demence pri osebah, starih 65 let in več (26.298 žensk in 11.201 moških), kar bi predstavljalo porast za 33,4 % (1).

V letu 2021 smo opravili prve ocene prevalences za Slovenijo za leto 2018 za populacijo, staro 60 let ali več, in je bila narejena na podatkih o prebivalcih Slovenije ter primerljiva z ocenami prevalences, opravljene za Evropo. V letu 2018 smo v Sloveniji, po takrat opravljenem izračunu, imeli 11.297 moških, starejših od 60 let, z demenco, kar je predstavljalo 4,6 % vseh moških, starejših od 60 let, in 25.645 žensk, starejših od 60 let, z demenco (več kot dvakrat več žensk v primerjavi z moškimi), kar je predstavljalo 8,3 % vseh žensk, starejših od 60 let. Skupaj je bilo 36.942 vseh oseb z demenco, ki so bile stare 60 let ali več. Po takrat opravljenih projekcijah bi imeli v Sloveniji leta 2030 31.916 primerov demence pri ženskah, starih 60 let ali več, in 16.312 primerov demence pri moških v enaki starosti. Skoraj dvakrat več primerov bi imeli pri ženskah v primerjavi z moškimi, skupno 48.228 primerov demence pri prebivalcih, starih 60 let ali več. Pričakovan porast v številu primerov demenc v splošni populaciji v letu 2030 je, po teh izračunih, 30-odstoten v primerjavi z letom 2018 (3, 4).

V letu 2022 smo ponovno opravili ocene prevalences demence v Sloveniji na osnovi prilagojene metodologije, primerljive z evropskimi ocenami prevalences, in na osnovi podatkov za prebivalce Slovenije. Po naših izračunih je bilo tako v letu 2018 v Sloveniji, v starosti 30 let in več, 34.844 prebivalcev z demenco, od tega 24.401 žensk in 10.443 moških. Glede na projekcije bi imeli v Sloveniji leta 2030 skupno 45.212 primerov demence v starosti 30 let in več, od tega 14.949 moških in 30.263 žensk. Glede na

projekcije za leto 2050 bi imeli v Sloveniji skupaj 66.472 primerov demence, od tega 23.038 moških in 43.434 žensk. Kljub temu, da smo v izračun zajeli širšo populacijo (stare 30 let in več) so v primerjavi z izračuni v prejšnjih letih (stari 60 let in več) tako prevalenca demence kot projekcije, opravljene na osnovi posodobljene metodologije, nižje v primerjavi s prejšnjimi izračuni (1, 2, 3, 4). Podobno so ugotavljali tudi tuji avtorji ocen prevalences za Evropo in po posameznih državah (5), ki poročajo, da so ocene prevalences demence za Evropo po zadnjih izračunih nižje kar za milijon primerov demence v primerjavi z ocenami iz prejšnjih let, kar gre po oceni avtorjev pripisati javnozdravstvenim ukrepom na področju srčno-žilnih bolezni, zmanjševanju razširjenosti kajenja ipd. Navkljub vsemu pa bodo primeri demence naraščali tudi v prihodnje, kar smo ugotovili tudi v naših izračunih, glede na dejstvo, da se z naraščanjem starosti večja delež oseb z demenco, pričakovana življenjska doba se podaljšuje, največji nespremenljiv dejavnik tveganja za demenco pa je starost. Vsem izračunom prevalences demence je skupno, da so ženske bolj prizadete v primerjavi z moškimi (1, 2, 3, 4, 5).

Menimo, da so naši izračuni boljši približek dejanskemu stanju, saj so opravljeni na osnovi nacionalnih podatkov o dejanskih prebivalcih Slovenije, ob čemer so primerljivi z evropskimi izračuni prevalences demence.

Več informacij je na voljo v e-publikaciji *Spremljanje demence v Sloveniji: epidemiološki in drugi vidiki*, na spletni povezavi <https://omp.zrc-sazu.si/zalozba/catalog/book/1970>.

Literatura:

1. Lovrečič B, Jelenc M, Korošec A, Vidovič M, Lovrečič M. The prevalence of dementia in Europe and in Slovenia: the review and estimate of dementia for Slovenia for 2018 and projection for 2030. *Coll. Antropol.* 44 (2020) 1: 55–60. <https://www.collantropol.hr/antropo/article/view/1783>
2. Lovrečič B (urednik), Lovrečič M (urednik). *Spremljanje demence v Sloveniji: epidemiološki in drugi vidiki*. 1. e-izd. Ljubljana: Založba ZRC, 2021. <https://doi.org/10.3986/9789610505785>, <https://omp.zrc-sazu.si/zalozba/catalog/view/1970/8123/1513-2>, doi: [10.3986/9789610505785](https://doi.org/10.3986/9789610505785).
3. Lovrečič M, Bencek AP, Lovrečič B. Prevalenca demence med prebivalci v Evropi in Sloveniji: pregled literature. V: Lovrečič B (ur.), Lovrečič M (ur.). *Spremljanje demence v Sloveniji: epidemiološki in drugi vidiki*. 1. e-izd. Ljubljana: Založba ZRC. 2021, str. 26–42. <https://omp.zrc-sazu.si/zalozba/catalog/view/1970/8123/1513-2>.
4. Lovrečič M, Lovrečič B. Prevalenca demence v splošni populaciji: pregled in primerjava ocen prevalence demence za svet, Evropo, Slovenijo in ocena za Slovenijo za leto 2018 ter projekcija za leto 2030. V: Lovrečič B (ur.), Lovrečič M (ur.). *Spremljanje demence v Sloveniji : epidemiološki in drugi vidiki*. 1. e-izd. Ljubljana: Založba ZRC. 2021, str. 43–53. <https://omp.zrc-sazu.si/zalozba/catalog/view/1970/8123/1513-2>.
5. Lovrečič B (urednik), Lovrečič M (urednik). *Javnozdravstveni izzivi demence*. Ljubljana: Založba ZRC, 2022. in print